

12. KARSTEMÖIS (Karstemois). Rüütlimöis.

Kanepi k/n, Kanepi kolhoos (Kanepi kihelkond).

Peahoone on hävinud, säilinud vundamendiriismeist järeldub, et hoone oli keskmise suurusega liigendamata telliskiviehitus.

Kõrvalhooneid on väga arvukalt, neist osa võrdlemisi väheste ümberehitustega, osa siiski ulatuslikult muudetud, osa ka varemeis. Ei moodusta rangeid ansambleid, mida ei võimalda ka lainjas, kohati järsk reljeef. Olulisemad hooned on:

Valitsejamaja (?) - suurem tellistest, krohvimata seintega ühekordne hoone, millel ka lakatube hoone otstel. Ehitust katab eterniitkattega poolkelpkatvus, millel kitsas räästas tellistest laotud kitsa astmelise karniisiga selle all. Karniis on poolviilude all krepitud. Hoone aknad on väikesed, kuid kõrged. Laka valgustamiseks on poolviilus külgedel rombikujulised aknad. Kogu hoone on kellerdatud, sokkel maakividest, kusjuures sokkel reljeefi tõttu ühel hoone otsal väga kõrge, mõjub soklikorruse-na. Hoone esifassaadi paremal tiival suurem väljaehitis, mis mõjub külgrisaliidina. Selle madal viilkatus ulatub põhikorpuse katuse poole kõrguseni. Viilul krepitud räästa- ja viilukarniis sama põhikorpusega. Viiluväljas vaid väike ümaraken. Hoone võib pärineda XIX saj. II poole keskelt.

Laudad moodustavad suure hooneterühma, kus domineerivad 3 paralleelselt paigutatud suurft krohvitud seintega maakivist laudahoonet viilkatuste all. Laudad kaasajal ulatuslikult rekonstrueeritud. Lautade tagaküljel paiknevad hooned sulgesid osa hoonetevahelisi alasid hoovideks. Nad võivad pärineda XIX saj. II poolest, osalt ka sajandi lõpuveerandist.

Ait on väike, kuid massiivsete proportsioonidega krohvimata maakividest seintega, kus kivide vahel krohv dekoreeritud kivi-kildudega. Hoonet katab kõrge poolkelpkatus, katteks laast. Räästad laiad, üleulatuvad. Poolviilud laotud tellistest, puhta vuugiga. Hoone esifassaadil külgseinad pikendatud tellistest neljatahuliste ja ülaosal karniisiga sammastega, milledele toetub avar ulualune. Hoone võib pärineda XIX saj. II poole keskelt.

Kuivati on keskmise suurusega telliskivihoone, laotud puhta vuugiga. Algne hoone kate poolkelpkatus, mis osa hoone tõstmisega kaasajal asendatud osalt viilkatusega ja kogu ulatuses eterniidiga. Algsed avad (uksed, aknad) on tugevate sisseemüritud puitlengidega. Hoone võib pärineda XIX saj. II poole keskelt või viimasest veerandist.

Töölise maja lauda juures on väike telliskivihoone; seinad puhta vuugiga, kaetud laastukattega viilkatusega. Aknad mitte suured, 6-ruudulised. Osa hoonest lammutatud. Võib pärineda XIX saj. lõpuveerandist.

Töölisemaja (?), mis ühe osana kuulub suurema majandushoone (talli?) külge. Viimane on varemeis. Elamu on väike tellistest, krohvitud seintega ehitus, mis kaetud S-kivikattega poolkelpkatusega. Sellel lihtne profileerimata laudräästakarniis. Aknad pea ruudukujulised. Hoone võib pärineda XIX saj. keskelt.

Tööliselamu, mis koosneb elamust ja majapidamisruumidest. Seinad laotud tellistest ja lõhutud maakividest. Majapidamisruumide seinad olid algselt ilmselt tellistest ja maakivist vahepostidega, millede vahed täidetud hiljem puhta vuugiga laotud tellistega. Hoonet katab S-kivikattega viilkatus, viilud rõhtlaudadest. Katuseräästad tormilauaga viiludel ja külgfassaadi-

del tuulekastiga. Hoone võib pärineda XIX saj. lõpust või sajandi vahetuselt.

Park on suur ning lahenduselt avar. Tema üksikud osad laienevad reljeefsel maastikul, laskudes ribadena kuni maanteeni. Pargi piirid on hajuvad. Kogu planeering on heas, väljapeetud vabakujulises stiilis, kus peahoone esiküljel on tihedama istutusviisiga pargiosa väikese esiväljakuga, peahoone tagaküljel vaid kitsas pargiriba. Pargi ülejäävad osad jäävad kahele poole peahoonet, jättes hoone esifassaadi avara vaatega maastikku avatuks. Pargi perifeerses osas reljeefil suuri, tihedaid tamme-
gruppe. Selle domineeriva liigi kõrval ka eksoote: lehist, mitmeid dekoratiivpöösaid. Maanteelt kulgeb mõisasüdamiku suunas pargi äärel orus kahepoolne lehtpuu (vaher jt.) allee. Puude-
gruppe ka majandushoonete vahel.

Külastatud ja pildistatud 1969.a.

Karste mõis.
Hoone peahoone aseme juures.

1

Karste mõis. Kuivati.

2